

Bijlage met stand van zaken dossier Chemours

Datum 21 april 2020

Bijlage(n) advies aan DCMR inzake aanvraag revisievergunning Chemours

Inleiding

Uw raad wordt door ons periodiek geïnformeerd over de stand van zaken op de diverse deelterreinen van het dossier Chemours en DuPont. De laatste raadsinformatiebrief over dit onderwerp dateert van 17 september 2019 (RIS-nummer 2471972). Deze bijlage geeft inzicht in de ontwikkelingen sindsdien.

Doelstelling

Door middel van deze raadsinformatiebrief en bijlage stellen wij uw raad in de gelegenheid kennis te nemen van de laatste stand van zaken van het dossier Chemours en DuPont. Wij richten ons in dit dossier op het zoveel mogelijk terugdringen van de uitstoot van schadelijke stoffen, het ontwikkelen van kennis over deze stoffen, waar nodig door het uitvoeren van (aanvullende) onderzoeken en voor zover noodzakelijk het aanpakken van de gevolgen van het vrijkomen van schadelijke stoffen. Dit doen we in het belang van een gezonde leefomgeving voor onze inwoners en het voorkómen van dit soort situaties in de toekomst.

Overzicht van tussentijds gestuurde documenten

Sinds de raadsinformatiebrief van 17 september 2019 hebben wij de volgende documenten ter informatie doorgestuurd aan uw commissie Fysieke Leefomgeving:

- de brief van de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat aan de Tweede Kamer van 25 september 2019 over de rapporten van ILT (GenX in afvalstromen) en RIVM (GenX in het milieu);
- de brief van gedeputeerden Bom-Lemstra en Vermeulen aan Provinciale Staten van 26 september 2019 over bovenstaande kamerbrief van de rapporten van ILT en RIVM;
- de brief van gedeputeerden Bom-Lemstra en Vermeulen aan Provinciale Staten van 6 november 2019 over de verdere verlaging van de indirecte lozing van GenX en de resultaten van het meetprogramma van Rijkswaterstaat;
- de brief van de minister voor Milieu en Wonen aan de Tweede Kamer van 13 november 2019 over de EVOA-overtreding van Chemours met betrekking tot het GenX-afval uit Italië;
- de brief van gedeputeerden Vermeulen en Bom-Lemstra aan provinciale Staten van 19 november 2020 over overtredingen bij de afvoer van het GenX-afval uit Italië;
- de brief van gedeputeerden Vermeulen en Bom-Lemstra aan Provinciale Staten van 17 december 2019 over twee nieuwe vergunningbesluiten voor Chemours (verlagen uitstoot naar de lucht en de afvalwaterzuivering en koolstofbedden);
- de brief van gedeputeerden Vermeulen en Bom-Lemstra aan Provinciale Staten van 20 januari 2020 over een gaslekage bij DuPont;
- het bericht van het college van 20 januari 2020 over de film Dark Waters voor de gemeentelijke website;
- de brief van gedeputeerden Bom-Lemstra en Vermeulen aan Provinciale Staten van 12 februari 2020 over Zeer Zorgwekkende Stoffen;
- de brief van gedeputeerden Vermeulen en Bom-Lemstra aan Provinciale Staten over de briefwisseling met de gemeenteraad van Krimpenerwaard;
- de brief van gedeputeerden Vermeulen en Bom-Lemstra aan Provinciale Staten van 17 februari 2020 over het beroep van Chemours tegen de ambtshalve wijziging van de vergunning;
- de brief van gedeputeerden Vermeulen en Bom-Lemstra aan Provinciale Staten van 17 maart 2020 over het beroep van Chemours tegen de last onder dwangsom, het advies van de Raad voor leefomgeving en infrastructuur en de nieuwe indicatieve niveaus voor ernstige bodemverontreiniging van het RIVM;
- de brief van gedeputeerden Vermeulen en Bom-Lemstra aan Provinciale Staten van 8 april 2020 over de stand van zaken Chemours.

Vergunningen en toezicht

Per besluit van 16 december 2019 heeft de DCMR de milieuvergunning van Chemours voor de uitstoot van schadelijke stoffen naar de lucht met een ambtshalve wijziging aangescherpt. Op korte termijn betreft dat met name de verlaging van de uitstoot naar de lucht van GenX-stoffen. In 2024 en 2025 moeten door Chemours grote stappen worden gezet in de verlaging van veel andere organische fluorverbindingen. Wij vinden dit belangrijke stappen in de goede richting. We hadden graag gezien dat dit nog sneller wordt gerealiseerd, maar dat is volgens de DCMR niet in redelijkheid van het bedrijf te eisen.

Recent is bekend geworden dat Chemours beroep heeft ingesteld tegen dit besluit en de rechtbank ook om een voorlopige voorziening heeft verzocht. Uit een verklaring van Chemours maken wij op dat het bedrijf de aanscherping te streng en de vergunde termijn te kort vindt. Wij betreuren deze houding van het bedrijf, maar wachten de behandeling bij de rechtbank af. Gedeputeerde Staten hebben in de brief van 8 april 2020 gemeld dat er, vanwege de coronamaatregelen, nog geen zittingsdatum is gepland voor de behandeling van het verzoek om voorlopige voorziening. Dat betekent dat deze ambtshalve wijziging van de milieuvergunning vooralsnog niet in werking treedt.

Ook per besluit van 16 december 2019 heeft de DCMR een ontwerp milieuvergunning gepubliceerd op de aanvraag van Chemours voor de aangepaste waterzuivering, inclusief de (nog resterende) lozing van een aantal PFAS-stoffen op het riool. Chemours brengt hiermee de indirecte lozing van GenX-stoffen verder terug, van 20 kg/jaar naar 2 kg/jaar. De jaarvrachten van de andere PFAS-stoffen ligt daar nog ver onder. De aanvullende afvalwaterzuivering met onder meer de koolstofbedden blijkt dus goed te functioneren. Dat wordt bevestigd door metingen van Rijkswaterstaat, zie onder het kopje 'Oppervlaktewater'.

Beide bedrijven hebben in maart 2018 een aanvraag ingediend voor een nieuwe milieuvergunning, de revisievergunningen. De DCMR heeft voor de zomer 2019 een laatste verzoek om aanvullende informatie aan beide bedrijven gedaan. De laatste stukken zijn begin 2020 binnen gekomen. Wij hebben de stukken, samen met Papendrecht en Sliedrecht, laten beoordelen door MOB. Op een aantal voor ons belangrijke onderdelen zijn wij van mening dat de aanvraag nog tekort schiet en onvolledig is. Ons advies hierover van 13 maart 2020 aan de DCMR is bijgevoegd. De kern van ons advies is dat wij in de aanvraag van Chemours onvoldoende inzet en ambitie zien om de uitstoot van schadelijke stoffen zoveel mogelijk en zo snel mogelijk terug te dringen. Daarnaast vinden wij dat Chemours onvoldoende en op onoverzichtelijke wijze informatie geeft over deze schadelijke stoffen en de uitstoot daarvan. De DCMR beoordeelt nu de stukken en betreft ons advies daarbij.

Het is mogelijk dat de provincie en DCMR er voor kiezen om op basis van deze stukken een zo goed als mogelijke ontwerp revisievergunning op te stellen en te publiceren. Om die reden en in dat kader zullen wij een voorstel gaan opstellen voor de van de raad gevraagde verklaring van geen bedenkingen (vvgb) om DuPont als tweede risicovol bedrijf op deze locatie ruimtelijk toe te staan (RIS-nummer 2166480). Deze verklaring gaat enkel om de ruimtelijke inpassing en is nodig om te komen tot de twee (ontwerp) revisievergunningen. In aanvulling hierop heeft de DCMR per brief van 27 januari 2020 aan uw raad ook gevraagd om een vvgb te geven voor het op enkele plekken afwijken van de veiligheidszone-bevi door Chemours (RIS-nummer 2528837). Dit zullen wij combineren met het voorstel aan uw raad voor de vvgb voor DuPont.

Op 15 en 21 november 2019 hebben wij u met wethoudersberichten geïnformeerd over de situatie met het 'Italiaans' GenX-afval. Chemours heeft een groot deel van dit uit Italië teruggekeerde afval overgeslagen en voor vernietiging naar Antwerpen afgevoerd. De ILT constateerde daarbij dat dit zonder een juiste vergunning op grond van de EVOA (Europese Verordening Overbrenging van Afvalstoffen) is gebeurd. De DCMR constateerde dat bij de op- en overslag de regels van de milieuvergunning zijn overtreden. Deze situatie gaf ons de indruk dat Chemours onzorgvuldig te werk is gegaan en dat juist met een afvalstroom waar veel over te doen is geweest. Wij hebben de directie van Chemours daar op aangesproken. Vanuit het bedrijf is gemeld dat ze deze onzorgvuldigheden betreuren en er alles aan doen om dit in de toekomst te voorkomen. De ILT heeft op 1 april 2020 bekend gemaakt dat zij, om herhaling te voorkomen, een dwangsom hebben opgelegd aan Chemours tegen het uitvoeren van afvalstoffen zonder de juiste vergunning.

In de commissie Fysieke Leefomgeving van 8 januari 2020 heeft u gevraagd naar de door de DCMR namens de provincie opgelegde en geïnde dwangsommen en wat er met de opbrengst daarvan gebeurt. De dwangsom gaat erover dat er nog steeds, in geringe mate, PFOA wordt geloosd met de lozing van het afvalwater op het riool. Gedeputeerden Staten hebben in de brief van 8 april 2020 gemeld dat het zeven invorderingen betreft van elk € 250.000,-. Chemours heeft hiertegen echter beroep ingesteld. Ook voor deze procedure is, vanwege coronamaatregelen, niet duidelijk op welke termijn de zaak door de rechtbank zal worden behandeld.

Oppervlaktewater

Met de brief van 6 november 2019 (u bent daarover met een wethoudersbericht van 8 november geïnformeerd) heeft de minister van Infrastructuur en Waterstaat de Kamer geïnformeerd over onder meer het meetprogramma van Rijkswaterstaat. Uit de metingen blijkt dat de GenX-stoffen in het afvalwater dat door Chemours op het riool wordt geloosd met 97 tot 99% zijn afgenomen ten opzichte van de situatie begin 2017. Dat is een rechtstreeks gevolg van de maatregelen van Chemours met onder meer de koolstofbedden. De concentraties in het direct op de rivier geloosde water (dat valt onder de vergunning van Rijkswaterstaat die in 2019 verleend is) zijn in dezelfde orde grootte gebleven. De concentraties in het oppervlaktewater zijn gemeten in zowel de Beneden-Merwede als de aangrenzende rivieren. De gemeten waarden zijn gedaald en ruim lager dan de normen voor oppervlaktewater en drinkwater.

Het RIVM heeft op 30 maart 2020 een rapport gepubliceerd over risicogrenswaarden voor PFOA, PFOS en GenX in zwemwater en vis. Zie <https://www.rivm.nl/pfas/actueel/advies-risicogrenswaarden-voor-pfoa-pfos-en-genx-in-zwemwater-en-vis>. Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van waterschap Rivierenland, naar aanleiding van de monitoring van het oppervlaktewater in met name de Alblasserwaard. Het waterschap wilde weten of er een risico is voor mensen die in het oppervlaktewater zwemmen of vis daaruit eten.

Het RIVM heeft risicogrenswaarden voor zwemmen afgeleid. Deze worden uitgedrukt in nanogram per liter oppervlaktewater. De risicogrenswaarden voor vis worden uitgedrukt in microgram per kilogram natgewicht vis. Dat is voor wateronderzoek lastig bruikbaar. Het RIVM geeft om die reden in het rapport ook de al bestaande normen voor oppervlaktewater aan, die gebaseerd zijn op de mogelijke blootstelling van de mens via de consumptie van vis. Deze waarden liggen (veel) lager dan de risicogrenzen voor zwemwater omdat deze stoffen zich ophopen in vis en omdat er standaard (worst case) wordt uitgegaan van een dagelijkse, hoge en levenslange consumptie van vis.

Het waterschap Rivierenland concludeert dat in de Alblasserwaard in de aangewezen zwemwateren veilig kan worden gezwommen. Op locaties rond enkele moestuinen in Papendrecht en Sliedrecht worden de normen voor oppervlaktewater overschreden. Ondanks dat de risico's beperkt zijn, raadt het Waterschap het eten van vis gevangen op deze locaties af.

Waterschap Hollandse Delta is begin januari 2019 gestart met een maandelijkse monitoring van het oppervlaktewater op PFOA. In de Hoeksche Waard is PFOA niet in het oppervlaktewater aangetroffen. De monitoring is daar dit jaar gestopt. Op het Eiland van Dordrecht wordt op twee punten gemeten, in het water langs de Noorderelsweg en in het water naast de volkstuinten in Stadspolders (langs de Noordendijk). Langs de Noorderelsweg variëren de uitkomsten van onder de detectiegrens tot maximaal 49 nanogram/liter. Gemiddeld liggen de uitkomsten onder de norm voor het oppervlaktewater voor PFOA van 48 ng/l.

Bij de volkstuinten in Stadspolders is gemeten op PFOA en GenX. De uitkomsten voor PFOA variëren tussen de detectiegrens en maximaal 200 ng/l. Voor GenX variëren de uitkomsten tussen 3 en 12 ng/l. De norm voor GenX in oppervlaktewater bedraagt 118 ng/l.

Voor GenX liggen de uitkomsten ver onder de norm. PFOA wordt op deze locatie wel geregeld boven de norm gemeten. Deze norm is gebaseerd op het levenslang dagelijks eten van vis uit dit water. Omdat dit water ook geen aangewezen viswater betreft verwacht het Waterschap geen risico's.

Alle uitkomsten op het Eiland van Dordrecht liggen beneden de risicogrenswaarden voor zwemwater.

Bodemverontreiniging

Op 6 maart 2020 heeft het RIVM op verzoek van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat nieuwe risicogrenswaarden gepubliceerd voor PFOS, PFOA en GenX in bodem en grondwater. Deze grenswaarden worden Indicatieve niveaus voor ernstige bodem- en grondwaterverontreiniging

(INEV's) genoemd. INEV's kunnen als voorlopige interventiewaarden worden gebruikt om gevallen van bodemverontreiniging te beoordelen op ernst en spoedeisendheid.

De INEV's voor grond zijn gelijk aan de risicogrenswaarden die het RIVM eerder heeft afgeleid voor de functie wonen met tuin. In dat gebruik wordt uitgegaan van maximaal 10% consumptie van voedsel uit eigen tuin. De eerder door het RIVM bepaalde risicogrenswaarde voor moestuin ligt veel lager (86 µg/kg voor PFOA in grond ten opzichte van de INEV van 1.100 µg/kg).

Voor grondwater heeft RIVM twee verschillende INEV's afgeleid. De INEV voor gebieden waar drinkwaterwinning plaatsvindt zijn gelijk aan de eerder afgeleide risicogrenswaarden (0,39 µg/l).

De INEV voor overige gebieden is veel hoger (170 µg/l). Eerder was voor alle gebieden als standaard gehanteerd dat grondwater dagelijks ongezuiverd als drinkwater wordt gebruikt. Bij deze INEV is dat los gelaten voor gebieden die geen drinkwaterfunctie hebben.

Het is nog niet duidelijk in welke gevallen deze INEV's gebruikt zullen gaan worden. In veel gevallen zijn andere risicogrenswaarden en normen, voor onder meer moestuingebruik, hergebruik van grond, landbouw en oppervlaktewater, veel strenger en bepalender en bieden daarmee meer bescherming.

Voor alle risicogrenswaarden en normen voor PFAS-stoffen, waaronder PFOA en GenX, geldt dat de kennis over deze stoffen nog in ontwikkeling is en de discussie over het afleiden van risicogrenswaarden daarmee ook.

Op 29 november 2019 heeft de minister van IenW een herzien 'Tijdelijk handelingskader voor hergebruik van PFAS-houdende grond en baggerspecie' bekend gemaakt. Dit was nodig omdat het tijdelijke handelingskader van 8 juli 2019 hergebruik van grond te veel beperkte, waardoor grote maatschappelijke onrust ontstond. Het verschil tussen beide handelingskaders is het beschikbaar komen van landelijke achtergrondwaarden voor PFAS. Hierdoor is landelijk circa 75% van het grondverzet weer op gang gekomen.

Voor onze regio maakt dit niet zoveel verschil, aangezien de al eerder ingestelde regionale handreiking voor het omgaan met PFAS-houdende grond in overleg met de regiogemeenten gewoon van kracht blijft. Wel is het analysepakket aangepast naar het landelijke geldende analysepakket. Omdat in onze regio al een praktische werkwijze was ingesteld, is de genoemde maatschappelijke onrust rond grondverzet aan onze regio voorbij gegaan.

Het landelijk kader sluit in grote lijnen aan op onze regionale handreiking.

Het Kildepot fungeert als opslaglocatie voor met PFOA verontreinigde grond, waarbij de gemeente verontreinigde grond inneemt en opslaat tot het moment dat een verwerkingsrichtlijn en een interessant tarief voor eindverwerking voorhanden zijn. Deze werkwijze heeft daarmee inmiddels een grote meerwaarde laten zien. Waar werkzaamheden dreigden te stagneren, werd door de inname op het Kildepot de continuïteit verzekerd. De grond wordt ingenomen op basis van een gecalculiseerd innametarief dat de exploitatie van het depot en de kosten voor toekomstige ontruiming en verwerking moet dekken.

Inmiddels is ook de eerste partij grond vanuit het depot afgevoerd voor eindverwerking. Deze partij was gemiddeld licht verontreinigd met PFOA en kon worden verwerkt in de regio Rotterdam.

Overige onderzoeken

Op 25 september 2019 heeft de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat twee rapporten over GenX naar de Kamer gestuurd. U bent hierover met een wethoudersbericht van 27 september 2019 geïnformeerd. De eerste is een rapport van het RIVM over de verspreiding van GenX-stoffen in het milieu. Hierin heeft het RIVM de diverse metingen van GenX in de afgelopen vijf jaar verzameld, beschreven en vergeleken met de (voorlopige) risicogrenswaarden. Daarnaast geeft het RIVM een beeld van de beleidsmatige ontwikkelingen en nog lopende onderzoeken en geeft het een aantal aanbevelingen. Die zijn door de staatssecretaris onder meer verwerkt in het Tijdelijk handelingskader voor hergebruik van PFAS-houdende grond en de acties om te komen tot een landelijk beeld en achtergrondwaarden.

Het tweede rapport betreft een vervolgonderzoek naar de afvalstromen van Chemours, uitgevoerd door de ILT (Inspectie Leefomgeving en Transport). De ILT ziet wel verbeteringen in de administratie en inzichtelijkheid ten aanzien van de afvalstromen, maar constateert ook dat dit nog onvoldoende is om een goed beeld te krijgen van de aanwezigheid van GenX-stoffen in de afvalketen. Dat komt onder meer omdat de huidige wetgeving onvoldoende waarborgen biedt voor verspreiding van ZZZS (Zeer Zorgwekkende Stoffen) via afvalstromen en omdat de bevoegde

gezagen de wel beschikbare informatie onvoldoende delen. Dit wordt door het Rijk en de bevoegde gezagen opgepakt.

Op 24 februari 2020 heeft EFSA, de Europese autoriteit voor voedselveiligheid, een nieuwe concept-opinie over PFAS in voedsel gepubliceerd. Het betreft een grenswaarde voor de gecombineerde (opgetelde) blootstelling aan vier PFAS-stoffen, waaronder PFOA. De vier stoffen hebben gemeen dat ze lang in het menselijk lichaam blijven.

In Nederland zal het RIVM de concept-opinie bestuderen en reageren naar de EFSA. De verwachting is dat de EFSA deze zomer een definitieve opinie zal publiceren. Het RIVM zal vervolgens richting de minister aangeven of de nieuwe opinie over PFAS aanleiding geeft tot maatregelen in Nederland en/of aanpassing van normen en risicogrenzen.

OP 11 maart 2020 heeft de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (Rli) zijn advies 'Greep op gevaarlijke stoffen' gepubliceerd. Het dossier Chemours en DuPont is één van de casussen geweest die bij de totstandkoming van dit advies zijn besproken. De Raad geeft tien aanbevelingen, waaronder het beter monitoren en volgen (Track & Trace) van Zeer Zorgwekkende Stoffen. Met de volgende link vindt u de samenvatting, aanbevelingen en het gehele rapport van de Rli:

<https://www.rli.nl/publicaties/2020/advies/greep-op-gevaarlijke-stoffen>.

Aansprakelijkstelling

In 2018 zijn wij, samen met Papendrecht en Sliedrecht, gestart met de aansprakelijkstelling van Chemours en DuPont voor de schade die wij hebben geleden, lijden en mogelijk in de toekomst nog zullen lijden als gevolg van de uitstoot van PFOA en GenX-stoffen. Daarbij willen wij ons richten op de ontstane bodemverontreiniging en de schade die dat met zich meebrengt. De gemeente Molenlanden heeft zich bij de samenwerkende gemeenten aangesloten. In opdracht van de gemeenten bereidt onze advocaat mogelijke vervolgstappen voor. Deze voorbereiding loopt in 2020 door en vraagt de komende tijd nog de nodige inzet van de advocaat en de betrokken overheden. Indien u dat wenst kunnen we in een besloten deel van een commissievergadering een mondelinge toelichting hierop geven.

Beeld uit de wijk

Door verschillende instanties en actieve wijkbewoners wordt hard gewerkt om de leefbaarheid in de wijk te verbeteren of in stand te houden, bijvoorbeeld met de pluktuin of het prikken van zwerfvuil. Ouders en kinderen van de Regenboogschool hebben onder leiding van Kidsbeweegroute een ontwerp gemaakt voor een beweegroute op de Staart. Deze beweegroute voor jong en oud is gereed en de opening door wethouder Stam was gepland op vrijdag 3 april. Deze opening wordt verplaatst naar een ander moment dit jaar.

Een mooi initiatief is dat de Regenboogschool de speelplaats wil openstellen voor alle kinderen uit de wijk zodat er meer mogelijkheden zijn om te bewegen en buiten te zijn. Deze speelplaats wordt met middelen van de Regenboogschool, Jantje Beton en de gemeente aangepast tot een grotere en meer uitdagende speelplek.

In de raadsinformatiebrief van september 2019 hebben we u gemeld dat er voorlichting gegeven zou worden in de wijk over veiligheid in en rondom het huis. Dit vanwege vele vragen van wijkbewoners over de veiligheid vanwege het nabijgelegen industrieterrein. De wijkactiviteiten hiervoor waren gepland op 30 maart en 2 april, ook deze worden verplaatst naar een ander moment dit jaar. Er komen op dit moment weinig vragen of opmerkingen over Chemours en DuPont vanuit de wijk. Er wordt ook weinig gebruik gemaakt van het wekelijks spreekuur van de buurtwerker in de Volière.

Een ander aandachtspunt voor de wijk is het vertrek van voorzieningen, wat de leefbaarheid negatief kan beïnvloeden. Het woonzorgcentrum Merwelanden is hard aan het werk om de beneden verdieping toegankelijker te maken voor wijkbewoners. Tevens worden meer voorzieningen voor de wijkbewoners aangeboden zoals spreekuur huisartsen, fysiotherapie en kapper. Ook onderzoekt de Merwelanden de mogelijkheid een kleine winkel te huisvesten. Door de inzet van de Merwelanden wordt een aantal voorzieningen weer beschikbaar voor de wijkbewoners.

Tweede calamiteitenroute Staart-Oost

De fietsbrug over het Wantij wordt aangepast om deze geschikt te maken als toegang naar de Staart-Oost voor de hulpdiensten. De voorbereiding van de aanbesteding en werkzaamheden loopt.

Realisatie staat gepland voor 2021. Over de aanpassingen aan de brug en aanrijroute vindt onder meer afstemming plaats met de Veiligheidsregio en met het Waterschap. De bewoners van de Staart-Oost worden geïnformeerd via de hierboven genoemde informatiebijeenkomsten over veiligheid op De Staart.

Communicatie

Wij blijven ons inzetten voor overleg, afstemming en gesprek met de betrokken overheden, de bedrijven en de wijk. Via www.dordrecht.nl/pfoa blijven we informatie over dit dossier publiceren. Daarnaast zetten we waar passend ook andere gemeentelijke kanalen in, zoals Gemeentenieuws en social media. Op onderwerpen informeren we doelgroepen rechtstreeks.

Wij blijven uw raad periodiek informeren over de stand van zaken op dit dossier. Wanneer er tussentijds informatie komt, sturen wij dit door aan de leden van de commissie Fysieke Leefomgeving.